

Een gesprek met Belgisch componiste Heleen Van Haegenborgh over haar compositieopdracht voor MA Competition 2021.

Voor MA Competition 2021 schreef je een bijzonder lamento, dat je *Lamento di Nadima* noemt. Wie is Nadima en hoe heb je haar gevonden?

MA Festival gaf me inderdaad de opdracht om een lamento te schrijven. Een persoonlijk klaaglied componeren wilde ik niet, maar ik wilde wel een grote betrokkenheid voelen met het onderwerp. Dat gebeurde toen ik in de Groene Amsterdammer een voorpublicatie las van *Het vergeten volk, het verhaal van de Jezidi's over de laatste genocide* van journaliste Brenda Stoter Boscolo. Al lezend, kruipt het verhaal onder je huid. De dag erna besepte ik dat ik het personage van mijn lamento had gevonden: Nadima, het pseudoniem van een Jezidi-vrouw die geïnterviewd wordt in het boek.

Het is schrijnend om de verhalen te lezen over Jezidi-vrouwen die, na jarenlange verkrachting en gevangenschap, door hun eigen familie gedwongen worden om hun kinderen achter te laten en te vergeten.

Het hoofdstuk begint eigenlijk als een mooi verhaal. De journaliste vertelt hoe ze een jaar eerder Nadima's man had ontmoet voor een reportage over Jezidi-mannen wier hele gezin werd gekidnapt door IS. Het gebeurt niet vaak dat een gezin na zo lang te zijn gescheiden weer bij elkaar komt. Helaas betekende die hereniging voor Nadima dat ze van de ene hel in de andere belandde. Ze heeft inmiddels een zoontje van twee jaar oud, geboren uit verkrachting tijdens haar jarenlange gevangenschap. Bij de hereniging met haar man wordt ze gedwongen om de jongen af te staan. Je merkt dat dat hetgene is wat haar nu nog definieert: dat nieuwe verdriet. 'Bevrijd en herenigd', maar emotioneel gebroken en volledig machteloos. Ze is helaas niet alleen. We kunnen dus zeggen dat de naam Nadima symbool staat voor het lot van al die moeders. Evengoed had het Lamento di Soham of Lamento di Hayat kunnen heten...

Hoe ben je aan de slag gegaan om Nadima's verhaal in een lamento om te zetten?

Ik liet me aanvankelijk volstromen met alles wat maar in de verste verte te maken heeft met klaagliederen. Ik vroeg aan vrienden wat er bij hen opkomt als ze aan klaagliederen denken, vertelde over het verhaal, sommigen stuurden me beelden,... Verder luisterde ik naar zowel oude als nieuwe lamento's, leerde ik de zes MA Competition-instrumenten spelen en maakte ik een ellenlange playlist op Youtube. Maar concreet was het mijn voornemen om zo dicht mogelijk bij de Jezidi's te blijven door te gaan kijken hoe zij verdriet beleven. Zo kwam ik bij de klaagzang van de Jezidi's terecht: de *Kilamê ser*, een 'vertelzang' over traumatische gebeurtenissen en tevens ook de ondertitel van het *Lamento di Nadima*. De Jezidi's gebruiken een specifieke manier van vocaal intoneren dat bij momenten ook in mijn compositie opduikt. Daarnaast bestaat hun klaagzang uit verschillende geijkte formules om verdriet collectief mee te ervaren, waaruit ik er een koos om Nadima's verhaal in te passen. Een ander concreet uitgangspunt was de ritmische structuur van Monteverdi's *Lamento della Nimfa*, dat ik helemaal transformeerde en in mijn compositie verwerkte.

Hoe weef je daar je eigen westerse en hedendaagse compositiestijl doorheen? Was dat een moeilijke zoektocht als componist?

Er waren een aantal zaken die ik me van in het begin voornam en die de vorm van mijn compositie sterk bepaalden. Zo wilde ik percussie introduceren als begeleidende baspartij (basso continuo) die de innerlijke dynamiek van het verdriet zou verklanken. Ook wilde ik drie verschillende stukken schrijven die op zich konden staan, maar ook samen met de percussie in elkaar konden geschoven worden tot één ensemble-stuk. Ik zocht naar homogeniteit met de melodie-instrumenten door in het tweede deel veel gestreken slagwerk te gebruiken in tegenstelling tot het begin, waar erg sober wordt ingezet met het oudste percussie-instrument: de trommel. Maar ondanks de ondertitel en het onderwerp is het werk, op hoogstens enkele momenten na, geen Arabisch lamento geworden.

Je geeft de uitvoerders ook een tekst mee die hen dient te gidsen in hun interpretatie?

Dat klopt. Elke muzikant krijgt een fragment van een gedicht dat ik schreef gebaseerd op het verhaal van Nadima. Een partituur is een communicatiemiddel van componist naar muzikant en voor mij hoort die tekst er gewoon bij – als een manier om het abstracte notenbeeld bij momenten concreet te maken en als een geheimpje tussen de muzikant en de partituur.